

Összefogás Sopronért - 2015. február 13. után

Döbbenetes volt a péntek esti hír és a szombat reggeli látvány, de - amellet, hogy még este segítséget kértem többektől - felháborodott tiltakozás helyett elgondolkodtam azon, vajon mire tanít ez az eset? Mert csak olyan dolgok valósulhatnak meg, amiknek értelme van, amikből tanulhatunk.

Eszembe jutott, mennyire elhagyatottak voltak ezek a fák már hosszú évek óta, nem volt igazán szerető gazdájuk, legfeljebb az arrajárók néztek be az egyre átláthatóbb kertbe nagyokat sóhajtva. És régóta üres a ház is, ahol az átalakításkor még többszáz denevér lakott. De kitől kívánhatjuk, hogy ekkora kertben úgy éljen, mint egykor Zettlék? Csak valami közösségi rendeltetése lehetett volna, lehetne így együtt kertnek és háznak: üdülő, gyógyközpont, óvoda...

Az is eszembe jutott, amikor - parancsra - életemben az első kis fácskát kivágtam. Nagyon fáj! Vigyázzunk, nehogy megszokjuk, vagy elfelejtsük ezt az érzést!

Visszagondoltam arra is, amikor a még sejtelmes kertbe bekukucskáltunk szüleimmel, vagy jóval később felnőttként - Varga Gábor és Fírbás Oszkár* után - bejárhattam a védelemre érdemes telket Tímár Gáborral, Agócs Józseffel, és örömeinkre sikerült védetté is nyilváníttatnunk. Feleségemmel a házba is bejuthattunk az átépítés előtti felméréskor, ami örök élmény marad nemcsak a kalandos belső terek, különös tárgyak, hanem a csendes kert miatt is.

És a hatalmas fák! Nem is öregek, csak nagyok; hazájukban és más alkalmas helyeken többezer évig élnek. Ha nem jön egy szakértő, akinek vállalnia kell értük a felelősséget, hogy ezentúl nem okoznak bajt. Ilyet nem jósolhat meg senki sem, ezért érthető az óvatosság... Minden rossz szándék nélkül is!

Arra is gondoltam, vajon ki háborog az erdőből kivágott többezer, néha hasonló méretű fán? Igaz, bent a házak között egyetlen növény is sokszorosan többet jelent, de nem ok nélkül kértük az erdészettől, hogy legalább az általunk megjelölt igazán nagy fákat hagyják meg. Mert kivágni egy pillanat, de ültetni nagy fát nem lehet. És hány emberöltő eltelik, mire megint ilyen törzsek közt járhat az ember! Az időt nem vásárolhatja meg senki...

Most, hogy a fekvő is tekintélyes törzseket elszállították, egészen más a kép: aki nem látta korábban, az így is megcsodálhatja a kertet: még a híres Lőverekben is kevés helyen maradt ilyen szép szál tölgyek és fenyők! És a szakértőkkel együtt örülhetünk, hogy a ritka sárgafa is ifjú példányokat nevelt maga helyett. Szerencsére a légyszárúak a legkitartóbbak egy-egy helyen; itt is rengeteg ciklámen és más erdei virág bújik meg a borostyántakaró alatt. Adjunk esélyt a fiatalabbaknak is: lehet még belőlük is szép, terebélyes óriás! És bízunk benne, hogy az üres helyekre hamarosan sok új, a Lőverekhez illő növény kerül! (Aki pedig a mívesen arányos, szépen felújított villára kíváncsi, most alaposan megnézheti.)

A fák után aztán eszembe jutottak az emberek: akik ha nem is "ősfás", mégis kicsit zöldebb, egészségesebb környezetben lakhatnának, mint a belvárosiak. (Így kezdődött ez a Hársfa sor alján, és folytatódott a Zettl-lőver aljában is.)

Szerencsésebb korokban még nagyobb, mondjuk egy hektárnyi családi kertekben élhetnek az emberek mindenütt, nem zsúfolt kő-beton rengetegeken.

Azt azért nem kívánja senki, hogy toronyházakba költözzünk, és körben mindent visszaadjunk a Természetnek, mégis gondolhatnánk néha rá, hogy a házakat alakítsuk úgy, hogy ne zavarják a növényeket. Van rá sok példa!

Akár élő fákból is formálhatnánk építményeket. Ez lenne az igazán ép-ítés, sőt építkezés, mivel az ültető is egészségesebb lenne tőle!

Mostanában a "telekalakítás" irtással kezdődik, aztán a beköltözés után pár évvel rájönnek a lakók, hogy hiányzik valami. Elkezdnek ültetni: virágokat, ehető és gyógynövényeket, illatozó díszfákat, bokrokat, élősövényeket, aztán végre gyümölcsfákat is. Persze csak ha maradt még hely a házuk mellett. Mert az ültetőnek is felelőssége van: teret kell képzelnie és hagynia a lassan terebélyesedő

növények köré! Erre tökéletes példa volt az egyetem Botanikus kertje örökös összhangban növekvő életközösségével. De sokszor kerülnek sűrűn egymás mellé, vagy falak közelébe a fák, aztán őket szidják, hogy árnyékolnak, benőlnék, ereszre hajlanak. És ha túlnövik a tetőt, "veszélyesek". Minden "veszélyes", ami nagyobb, vagy idősebb nálunk, mert nem tudjuk uralni, a "fejünkre nől". Pedig valójában csak mi emberek vagyunk veszélyesek...

Végül is minden tőlünk, egyes emberektől függ: mit hozunk létre, mit alakítunk át, mit tüntetünk el magunk körül. A védelem kulcsa a kezünkben van! (Azért jó lenne, ha a közösséget érintő nagyobb beavatkozások előtt megbeszélhetnénk, kitalálhatnánk, mi a lehető legjobb megoldás mindenkinek!)

A Zetli-lőver mint első különleges élő gyűjtemény, és utolsóként megmaradt jellegzetes lőver sokmindenre tanít tehát. A nagy fákat feltámasztani nem tudjuk, de valami hasonlót, vagy még jobbat elkezdhetünk! Ezért van már 24 éve a Castanea is, de szabadon összefoghatnak más közösségek is, akikkel szívesen együttműködünk. Szeretettel a soproni Tájért!

2015. február 24., Jégtörő Mátyás napján

Hárs Olivér
Castanea Környezetvédelmi Egyesület

*Érdemes elolvasni Firtás Oszkár írását az akkor 100 éves Zetli-lőverről az 1996-ban megjelent *Tanulmányok Csatai Endre emlékére* című kötet 375-389. oldalán!